

Η ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ

Ραδιοφωνική έκπομπή διά
τὴν 26 Ἰουλίου 1970
καὶ ὥραν 22.30 - 23.00

Τὴν ἐκπομπὴν παρουσιάζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ καὶ ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ. Τραγουδοῦ ἡ ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ.

76 ⁵

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ἀπόψε, ἀγαπητέ μου Δημήτρη, θά σοῦ θυμίσω ἐγὼ τὴν συνέχεια τῆς κουβέντας πού εἶχαμε ἀνοίξει τὴν περασμένη Κυριακή.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί θά κάνης πολύ καλά, γιατί ἐγὼ ξέχασα γιὰ ποῖο πρᾶγμα λέγαμε.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μιλούσαμε - δηλαδή, εἶχαμε ἀρχίσει νά μιλάμε γιὰ τὸ ἀθηναϊκό λαϊκό ἔθιμο τοῦ κλήδονα. Τό θυμᾶσαι ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναι, ἀπὸ μπράβο. Δηλαδή, ἐδῶ πού τὰ λ ἔμε, δέν εἶναι μόνον ἀθηναϊκό τὸ ἔθιμο τοῦ κλήδονα, μά πανελλήνιο. Φαντάζομαι ὅτι ὅπου δῆποτε ὑπῆρχε καί ὑπάρχει ἐλληνική φωνή, ὁ ἑορτασμός - νά ποῦμε - τοῦ κλήδονα, ἦταν ἀπαραίτητος. "Ἡ τ α ν ε λέω, γιατί σήμερα, ὅσο νά ἔναι στίς μεγάλες πόλεις ἔχει ἐξαφανισθεῖ αὐτό τὸ ἔθιμο.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Δέν θυμᾶμαι ἀκριβῶς τὴν ἡμερομηνία τοῦ κλήδονα. Βέβαια καί στήν Σμύρνη τόν γιορτάζανε καί τὴν πανηγυρίζανε, νομίζω τὴν παραμονή τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου ἢ μάλλον τὴν παραμονή τῆς γεννεθλίων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. "Ἐτσι, εἶναι ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἐτσι ἀκριβῶς. Στίς 24 Ἰουνίου ἑορτάζεται τὸ Γεννέθλιον τοῦ Ἀη Γιάννη τοῦ Προδρόμου. "Ὅμως γιὰ νά εἶμαστε δίκαιοι καί μάλιστα ἀκριβοδίκαιοι, πρέπει νά σοῦ ἀναγγείλῃ ὅτι τὸ ἔθιμο τοῦ κλήδονα μάλλον ἀπὸ τὴν Σμύρνη προέρχεται .
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μή μου πῆς ὅτι ὁ κλήδονας εἶναι σμυρνεῖκος.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν τό λέφ μέ τήν στενή σημασία τής λέξεως καταγωγή, αλλά μέ τήν πλατύτερη καί πολύ πολύ παλαιότερη σημασία. Θτάνω μάλιστα σέ χρόνια άρχαία, στήν έποχή του Όμήρου.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τώρα νομιζω ότι έφτασες στίς ύπερβολές. Μή μου πής ότι ο Όμηρος ήξερε τόν κλήδονα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δεν σου λέω πώς ο Όμηρος έγνώριζε τόν κλήδονα μέ τήν σημερινή του μορφή, μά ήξερε καλά ότι οί Ίωνες ~~ήταν~~ έπιτισαν τήν Σμύρνη τρεις ιλιάδες χρόνια πριν, όπως καί όλα τά παράλια τής Μικρής Άσίας πού έλέγοντο καί έθεωρούντο ^{καί} ιωνικά, αναφέρει τήν μαντική θεότητα κληδόνα.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μιά στιγμή. Μήπως αύτή ή μαντική θεότης του Όμήρου είναι καμιά σύμπτωση ονόματος μέ τόν σύγχρονο κ λ ή δ ο ν α ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καμμιό σύμπτωσης, γιατί κι'έν παρατήσωμε τόν Όμηρο πού σάν ποιητής μπορεί νά είναι καί λίγο παραμυθάς, έχομε τήν μαρτυρία του Πausανία, του γεωγράφου καί ιστορικού, πού αναφέρει επί λέξει : κληδών, θεότης μαντική τής οποίας τό ~~θεοτόν~~ ^{θεοτόν} έν Σμύρνη.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μέ τόν Pausanias αρχίζω νά πείθωμαι, διότι δεν είναι ποιητής αλλά γεωγράφος καί ιστορικός καί έγραφε οτι έχει ιδεί. Βέβαια έμεϊς πού συζητούμε, δεν κάνομε έπιστημονική εργασία, μά τώρα πού μου τά λές αύτά, θυμάμαι έναν σοφό έρευνητή, τόν Χρήστο Σολωμονίδη ο οποίος αναφέρει πράγματι ότι ο ναός τής άρχαίας κληδόνας, βρισκότανε κοντά στό έβραϊϊκο νεκροταφείο τής Σμύρνης εκεί όπου ή περιοχή σήμερα λέγεται στά τούρνια : Ταχτάρ μαχαλάς. Όμως έμεϊς πιάσαμε κουβέντα γιά τήν καταγωγή του κληδόνα ένω σκοπός μας είναι νά μιλήσωμε γιά τό έθιμο του παλαιου άθηναϊκου κληδόνα ή όχι ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βεβαίως. Καί ο παλιός άθηναϊκος κληδόνας, ήτανε ολόκληρη διαδικασία, ολόκληρη ιεροτελεστία, μέ κανόνες άπαράβατους πού φυσικά έστηρίζοντο στό έθιμο καί λέμε ότι ίσως αύτό τό έθιμο νά φθάνη στήν άρχαία δμηρική έποχή.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Ο άθηναϊκός κλήδονας πώς γινότανε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τήν ήμέρα πού λέγαμε πρίν, στίς 23 'Ιουνίου πού είναι ή παραμονή του "Αη Γιάννη του Πρόδρομου, τήν νύχτα μέλλον και ύχι τήν ήμέρα, διάφορες γυναίκες τής ίδιας γειτονιάς γεμίζανε ένα χωματένιο κανάτι - κουμάρι τό λέγανε τότε - μέ νερό πού τό παίρνανε από τρία πηγάδια τής γειτονιάς, πηγάδια πού άνηκαν σέ σπίτια όπου έπρεπε νά κατοικοϋν γυναίκες μονοστέφανες...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μονοστέφανες ; Δηλαδή ; Γυναίκες πού νά 'χουν παντρευτεί μόνο μία φορά. Κατάλαβα. Και τί τό κάνανε αυτό τό νερό ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μέσα στό κουμάρι μέ τό πηγαδίσιο αυτό νερό από τά τρία πηγάδια ρίχνανε οί γυναίκες τής συντροφιάς από ένα μικρό μετάλλινο άντικείμενο ή κάθε μία. Ένα κλειδάκι, μία δεκάρα, ένα κουμπί μετάλλινο, μία παραμάννα, μία φουρνιέττα...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ένα δακτυλίδι, μία άγινράφα από ζώνη, ένα μολυβένιο πουιλάκι και τά λοιπά και τά λοιπά... Και πίνανε αυτό τό βρώμικο νερό ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στάσου και μή βιάζεσαι. Αυτό γινότανε τήν παραμονή τό βράδυ του "Αη Γιαννιου. Τό κουμάρι αυτό μέ τό νερό και τά μικρά του άντικείμενα, τό αφήνανε ξεσπένεπαστο σέ μία ταράστα για νά τό δοϋνε τ'άστρα ύλη τήν νύχτα...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Νά προσθέσω κι'έγώ μία λεπτομέρεια πού ίσως σου διέφυγε. Αύτά τά μετάλλινα μικρά άντικείμενα πού ρίχνανε στό νερό, τά λέγανε σ η μ ά δ ι α.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα, σημάδια. Και έλλη μία λεπτομέρεια : Τό κανάτι δέν τό αφήνανε τελείως ξεσπένεπαστο, μά τό στολίζανε μέ κλωνάρια λυγαριάς πού νά ήτανε άνθισμένη. Τό πρωϊ, πρίν βγή ο ήλιος, ξεμερῶματα, κατεβάζανε τό κανάτι στην αύλή - άνήνερα του "Αη Γιάννη και έρχιζε ή διαλογή των σημαδιών.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τώρα θυμάμαι και έλλη μία χαρακτηριστική λεπτομέρεια. Τά σημάδια αυτά τ'άνέσυρε από τό κανάτι ένα άγοράκι, πρωτότοκο όπως δήποτε και ύχι όρφανό.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Κοίταξε λεπτομέρειες, προλήψεις και δεισιδαιμονίες. Κι' άλλη μία λεπτομέρεια. Τήν νύχτα, πρίν βάλουν τά κλαδιά τής λυγαριᾶς στὸ κανάτι πού θ' ἄ τὸ ἐξέθεταν στήν τaráστα γιὰ νά τὸ δοῦνε τ' ἄστρα, τραγουδούσανε ὄλες οἱ γυναῖκες μαζί :

Τόν κλείνομε τόν κλήδονα μέ τ' Ἄη Γιαννιοῦ τή χάρι
γιὰ νά μᾶς πῆ, ὡς τὸ πρῶτ', ποιός νέος θά μᾶς πάρῃ...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Αὐτό τὸ δίστιχο τὸ λέγανε τά κορίτσια, γιατί οἱ παντρεμένες λέγανε κάτι ἄλλοιῶτιχο :

Τόν κλείνομε τήν κλήδονα κι' ἡ χάρι σου Ἄη Γιάννη
θά φανερώσῃ τοῦ ἄντρα μας, τίς μπερμπαντιές πού κάνει.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τότε πιά μέ πομπή ἀνεβάζανε τὸ κουμάρι σέ μία τaráστα γιὰ νά τὸ δοῦνε τ' ἄστρα. Τί γινότανε στό ἄνοιγμα τοῦ κλήδονα, θά τὸ ποῦμε - ἀργότερα, ἐφοῦ πρῶτα θυμηθοῦμε κανένα ἀπὸ τά τραγούδια πού λέγανε τά κορίτσια τήν νύχτα.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί φυσικῶτατα ἔπρεπε νά εἶναι τραγοῦδι ἐρωτικὸ καί μάλιστα συμβολικὸ. Καί λέγανε τὸ : Δυὸ πουλάκια εἴμαστε... Ἡ φίλη μας ἡ κλειῶ θά μᾶς τὸ τραγουδήσῃ :

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) Δυὸ πουλάκια εἴμαστε
καί τά δυὸ ἀγαπημένα
μά πέρασε ἕνας κυνηγός
καί σιότωσε τὸ ἕνα...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί τώρα συνεχίζομε τόν κλήδονα. Εἴπαμε ὅτι ἀφήσανε οἱ γυναῖκες τὸ κουμάρι σέ μία τaráστα γιὰ νά τὸ δοῦνε τ' ἄστρα. Τήν ἐπομένη τὸ πρῶτ', τί γινότανε :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σημερώματα, πρίν βγῆ ὁ ἥλιος - πρό παντός δέν ἔπρεπε νά τὸ δῆ ὁ ἥλιος, κατεβάζανε τὸ κουμάρι στήν ἀύλῃ καί τὸ τοποθετούσανε στήν σιῶ, πάλι γιὰ νά μὴν τὸ βλέπῃ ὁ ἥλιος.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί τὰ τὸ ἀνοίγανε :

- ΓΙΑΒΝΟΥΚΑΚΗΣ Τόν άνοίγανε τραγουδώντας πάλι κάτι αντίστοιχο. Λέγανε λόγου χάριν τά κορίτσια, οί άνύπαντρες :
- Ν' άνοίξωμε τόν κλήδονα μέ τ' "Αη Γιαννιού τή χάρι
νά ίδῃ μιá καλορρίζικη, τόν άντρα πού θά πάρη.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί οί παντρεμένς πάλι τραγουδούσανε :
- ~~θά μάθωμε άπ'
 ~~πλάτανη~~~~ τόν κλήδονα μέ τ' "Αη Γιαννιού τή χάρι
ποιά πήρε άντρα παστρινό, ποιά πήρε τόν μουντάρη...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τότε πιά έκαλεΐτο τό πρωτότοπο άγοράκι - καί ὄχι ὄρφανό εΐπαμε - καί άνέσυρε ένα ένα τά αντικείμενα πού βρισκόντουσαν στό κουμάρι. Μόλις τό άγοράκι καθότανε τοῦ φορούσανε στό κεφάλι ένα κόκκινο ἢ τοῦ τυλίγανε τό κεφάλι μ' ένα κόκκινο πανί μά πρίν βγάλῃ ένα αντικείμενο, οί γυναίκες λέγανε τό σχετικό δίστιχο. Λόγου χάριν :
- Θά πάρης άντρα σου καλό καί άντρα τιμημένο,
καλόβολο, κουβαλητή κι' έρωτοχτυπημένο...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Κιέβγαινε τό μικρό μετάλλινο αντικείμενο τῆς Πηνελόπης νά ποῦμε καί γινότανε χαλασνός κόσμου... Καί ἡ Πηνελόπη καμάρωνε πού ὁ κλήδοντας τῆς προφήτευε ὅτι θά ἔπαιρνε άνδρα καλόβολο κουβαλητή κι' έρωτοχτυπημένο...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Υστερα τό άγοράκι ἔπιανε άλλο αντικείμενο. Καί μιá γυναίκα ἔλεγε ἄλλο δίστιχο :
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Θά πάρης άντρα κουβαρντᾶ, γιά διαλεχτό σου ταΐρι
μά πρόσεχέ τονε γιατί τόν ξέρουν σκορπιοχέρη...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' ἔβγαινε τό αντικείμενο τῆς Τασίας... καί καμάρωνε ἡ Τασία πού θά ἔπαιρνε άντρα κουβαρντᾶ... Νά πάρε ἔδῳ Γιάγιο νά διαβάσης μερικᾶ από τά μαντικᾶ καί προφητικᾶ αὐτά δίστιχα.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ (Διαβάζει) Θά πάρης άντρα σεβνταλή μέ ὁμοφιές μεγάλες
Μά πρόσεχέ τονε πολύ, γιατί τόν θέλουν κι' άλλες.
- 'Εσένα θά 'ναι ὁ άντρας σου λεβέντης, ντελμπεντέρης
μά ἔσύ πού ἔχεις πονηριά, καπάνι θά τόν φέρης...

Ὁ ἄντρας σου κοπέλλα μου θά 'ναι ξεσηολισμένος
θά 'ναι μπειρης καί θά 'ερχεται στό σίτι μεθυσμένος...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ καλῆσμός κόσμου γινότανε μ'αὐτήν τήν τρομακτική ἀποκάλυψη
καί φυσικά ἡ 'νόδιαφερομένη γινότανε ἔξω φρενῶν. "Ἀρμίζε νά
λέη τί θά 'κανε στόν πάντρα της ἔν τυχόν τύχαινε νά εἶναι μπε-
ρης... Καί πολύ συχνά ἀπαντοῦσε μ' ἕνα καθιερωμένο δίστιχο :

Μπειρη ἔν πάρω γι' ἄντρα μου, καὶ καί συμφορά του
θά 'χω τό ὄμπρελλίνο μου νά σπάω τά πλευρά του...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ὅμως ἔχομε ἐδῶ καί δίστιχα γιά τίς παντρεμένες :

Ἄλλοί σου πού σοῦ ἔτυχε νά πάρης ἀμαμάτη
τίς νύχτες νά 'ὄ'στά καπελειά, τίς μέρες στό κρεβάτι...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί φυσικά μέσα στά δίστιχα αὐτά πού προκαλοῦσανε σχόλια καί
εὐθυμία, ἀκουγότανε πότε πότε καί κανένα τραγουδι τῆς ἐποχῆς
ὅπως ἡ Πεταλοῦδα...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καλά πού ἀνέφερες τήν Πεταλοῦδα. Ἐχομε πολύν καιρό νά τήν θυ-
μηθοῦμε καί θ' ἀξίζε νά μᾶς τήν τραγουδήσῃ ἡ Κλειώ.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Μιά πεταλοῦδα νά 'μouνα
νά πέταγα σιμά σου
νά φίλαγα τά ρόδα σου
τά δύο τριαντάφυλλά σου...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ὅμως βλέπω ὅτι τά ἀθηναϊκά δίστιχα ἦτανε κάπως ἐντοπισμένα
γιά τίς περιστάσεις. ~~Ἐπιπλέον~~ ἔχανε ὄλα σχεδόν σχέσι μέ
τήν κατάστασι τῆς ἀνύπαντρης, στήν ὁποία προφητεύανε τί εἶδους
σύζυγο θά πετύχῃ ἢ λέγανε στήν παντρεμένη τί σοῖ βγῆκε ὁ ἄν-
τρας της.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιατί τό λές αὐτό ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Γιατί θυμᾶμαι μερικά δίστιχα τοῦ συμρνεῖκου κλήδουνα πού δέν
ἦτανε εἰδικευμένα μά μάλλον γενικά. Λόγου χάριν λέγανε :

Ἀπό τό ἄχ... πού θά σοῦ π ὦ, τρέμουν τά καλυτερέμθα
τρέμουν τση Ἠμύρνης τά τσαρσιά, τση Πόλης τά γιοφύρια

Περνᾷ ἡ ἥλιος νᾶ σέ διῆ κι' ἐσύ τότε θαμπώνεις
κι' ἀρχίζεις τσί τσιλβέδες σου καί ἄνθρωπο σκλαβώνεις.

Ζουμπούλι μου σαχσί-μαβί καί μεμεξέ φυντάνι
κρυφή 'ταν ἡ ἀγάπη μας μᾶ ἤβγε στό μεϊντάνι
χτένισε τᾶ μαλλάνια σου καί βγάλε ἀποχτενίδια
καί δόσε τα στόν κουγιουμτζή νᾶ πλέξη δαχτυλίδια...

Καρσί μου ἤρθες κι' ἤματρες, σάν ἥλιος καί φεγγάρι
καί τήν ζωή μου ροῦφηξες σάν τό ξερό σρουγγάρι...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Λοιπόν ἔχεις δίκαιο Γιάγκο. Αὐτά εἶναι αἰσθηματικά λαϊκά δί-
στιχα πού ξεφεύγανε ἀπό τόν προορισμό τοῦ κλήδονα, γιατί
ἐπᾶναν διαπιστώσεις καί δέν προφητεύανε. Ὅμως οἱ Σμυρνηές
θά μένανε ὑχαριστημένους μέ τᾶ κομπλιμέντα αὐτά, τᾶ ποιητικά
κομπλιμέντα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὅχι πάντα, γιατί ἔξω ἀπ' αὐτά, εἶχανε καί τᾶ ἀρσίζικα δίστι-
χα...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀρσίζικα ; Δηλαδή ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἔτσι ἐποικαλοῦσανε τᾶ πειραπτικά, τᾶ στανδαλιστικά δίστιχα.
Θυμᾶμαι προχείρως δύο τρία καί θά στά πῶ :

Νᾶ βράσω τήν ἀγάπη σου τήν πολυπαινεμένη
ὅπου σοιάκι καί τσιρμάς, σ' ἔχουνε φιλημένη...

Τί τσ' ἤμᾶνα τση μάννας σου κι' ὅπου σταθῆ μέ βρίζει,
πού νᾶ τήν διῶ στά χασαπιά, σάν σιδλος νᾶ γαυγίζη...

Τί θέλει ὁ τεμπλεχανῆς κοντά στόν φραμπαλά σου ;
Μωρή θά γίνῃ ζαρχανῆς γι' αὐτόν ὁ μαχαλᾶς σου !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βλέπω πῶς ἦτανε ἀρνετά τσουχτερά αὐτά τᾶ πειραπτικά δίστιχα,
τᾶ ἀρσίζικα... Φαντάζομαι ὅτι μερικές θά θυμώνανε.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Θυμώνανε, δέν θά πῆ τίποτα. Τό ξεμάλλιασμα ἦτανε ἀπαραίτητο
ἐπαθολοῦθημα μετά τᾶ δίστιχα αὐτά... Νᾶ δέν ἦτανε καί λίγο
νᾶ πῆς σέ μιᾶ κοπέλλα : Ὅπου σοιάκι καί τσιρμάς σ' ἔχουνε
φιλημένη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἄφου εἶπαμε τόσα γιά τόν κλήδονα τῆς Σμύρνης, ἀξίζει νά θυμηθοῦμε καί κανένα σμυρνέϊκο τραγοῦδι, πού νά ἐξυμνῇ τήν παραδοσιακή ἀνατολίτικη ὁμορφιά τῆς Σμυρνης... Τί λές ; Συμφωνεῖς ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Πῶς νά διαφωνῆσω ἀφου ἔχομε ἕνα περ' ῥημο τραγοῦδι πού τραγουδήθηκε ὄχι μόνο στήν Σμύρνη, μά κυρίως ἐδῶ στήν Ἀθήνα. Ἡ συνεργάτις μας ἡ Κλειώ θά μᾶς τό θυμίσῃ.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Παντοῦ ταξίδεψα - τόν κόσμο γύρισα
μά νά ποῦμε τήν ἀλήθεια - εἶδα ὅμορφα κορίτσια...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τώρα, ἀφου ἀποτίσαμε κι' ἕνα φόρο τιμῆς στήν σμυρνέϊκη καλλονή, ἔς ξαναγυρίσωμε στόν ἀθηναίικο κλήδονα. Ὑστερα ἀπό τά δίστιχα πού κάπως προφητεύανε τόν χαρακτήρα τοῦ μέλλοντος συζύγου, καθε κοπέλλας, τά κορίτσια γινόντουσαν ἀπαιτητικώτερα καί θέλανε νά μάθουνε καί τό ἐπάγγελμα τοῦ συζύγου...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Πάλι μέ δίστιχα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅχι, ἐδῶ ἐπενέβαινε ἡ μολυβδομαντεία. Λυώνανε τό μολύβι στήν φωτιά...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ἄ ναι, κάτι λέγαμε τήν περασμένη Κυριακή μά δέν τό ἐξανλήτισαμε τό θέμα. Λυώνανε λοιπόν μολύβι στήν φωτιά καί ὕστερα τό ρίχνανε λυωμένο στό νερό ὅπου τό μολύβι ἔπαιρνε ἕνα παράδοξο σχῆμα... Πῶς μαντευότανε τό ἐπάγγελμα τοῦ μέλλοντος συζύγου ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Προσπαθοῦσαν νά ἐξηγήσουν τό σχῆμα τοῦ μολυβιοῦ. Κα μιᾶ φορά τό μολύβι ἔπαιρνε σχῆμα βάριας... Καπετάνιος θά ἔναι, ἔλεγε ἡ ἐξηγήτρα τοῦ μολυβιοῦ. Διότι ὑπῆρχανε καί οἱ ἐξηγητρες πού πληρωνόντουσαν γιά νά ἐξηγήσουν τό μολύβι τῆς μιᾶς καί τῆς ἄλλης. Φυσικά τό λαϊκό λογοπαίγνιο βρισκότανε στήν ἡμερησία διάταξι τῶν ἐξηγήσεων. Λόγου χάριν ἐν τό μολύβι εἶχε σχῆμα νά ποῦμε τραπεζιοῦ, βγάζανε συμπέρασμα : Τραπεζίτης θά εἶναι.

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τραπέζι, τραπεζίτης, πολύ σωστά. Δέν πήγαινε τό μωλό τους νά δοῦνε ἀπό τό τραπέζι ὅτι θά μπορούσε νά 'ναι γραφίης ὁ μέλλον σύζυγος. Τό λογοπαίγνιο ἦτανε ἀπαραίτητο καί πιό συμφερτικό.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καμμιά φορά τό μολυβι ἔπαιρνε σχῆμα στρογγυλό σάν βαρελάκι. Ἡ ἐξήγησις ἦτανε εὐκόλλη τότε : Ταβερνιαῖρη θά πάρης... Καμμιά φορά πάλι μερινές φουσαλίδες τοῦ μολυβιοῦ σχηματίζανε λουλουδάκια. Πάλι ἡ ἐξήγησις δέν ἦτανε δύσκολη :
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ὁ μέλλον σύζυγος θά ἦτανε περιβολάρης...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φυσικά πολλές φορές γινόντουσαν καί καυγάδες γιά τήν ἐξήγησι τοῦ μολυβιοῦ. Ἐνα σχῆμα ἴσιο καί λεπτό, ἕλλη γυναῖκα τό ἐξηγοῦσε γιά ὄφασμα καί ἐπροφήτευε ὅτι θά πάρη ἔμπορο ὄφασμάτων καί ἕλλη πάλι τῆς ἔλεγε πὼς ἦτανε φάθα καί ὅτι θά κοιμόντουσαν στήν φάθα γιατί ὁ ἄντρας τῆς θά ἦτανε φτωχός... Ἐπὶ Δυό τρεῖς μικρές φουσκες ποῦ σχηματίζει τό μολυβι ὅταν λυώνη, ἕλλη γυναῖκα τίς ἐξηγοῦσε γιά πουγγιά γεμάτα λίρες καί ἕλλη ἐξηγητρά ἔλεγε πὼς ἦτανε μπουγάλια καί ὁ ἄντρας τῆς θά εἶχε οἰνοπωλεῖο...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί πὼς λυόντουσαν αὐτ'ς οἱ διαφορετικὲς ἀντιλήψεις καί ἐξηγήσεις :
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἡ ἐνδιαφερομένη πήγαινε σέ τρεῖς τέσσερις ἐξηγητρες τῆς γειτονιῆς καί ἔβλεπε ποιὰ ἦτανε ἡ πλειοψηφοῦσα γνώμη...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τὴ ἀφέλεια ἐποχῆς. Σήμερα ἔχουν σβῆσει ὅλα αὐτά...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ππᾶ ! Εἶμαι βέβαιος ὅτι θά ὑπάρχουν ἀκόμη, μόνο ποῦ ἔμεῖς δέν τὰ μαθαίνομε. Δέν εἶναι δυνατόν νά ἔχη χαθεῖ τέτοιο ἔθιμο τόσο βαθεῖά ριζωμένο στήν πεποίθησι τοῦ κοσμάκη. Ὁ ἄνθρωπος γενικᾶ ἔχει μιὰ τάσι νά θέλῃ νά πληροφορηθῇ τό μέλλον του καί φυσικά ἡ εὐπιστία πάντα δημιουργεῖ θύματα καί πονηροῦς.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ἀνάποδα τό εἶπες. Πρῶτα πρέπει νά ὑπάρχουν οἱ πονηροί γιά νά δημιουργοῦνται τὰ θύματα ἀπό τήν ἐπιμετάλλευσι.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Καί ύστερα άπ' αυτά τά στάδια του κλήδονα, φτάνομε στην τε-
λευταία φάσι της εύπιστίας, στό τελευταίο στάδιο του κλή-
δονα, τό άμίλητο νερό.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ** Ναί, τό άμίλητο νερό. Κατι λέγαμε προχτές μά δέν ολοκληρώσαμε
τό θέμα. Τό άμίλητο νερό καί τό σύστημά του είναι τό άπαραί-
τητο έπακολούθημα των προηγουμένων.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Γιατί τό λές αυτό ;
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ** Διότι τό κορίτσι μέ την κοριτσιίστικη άφέλειά του, περνούσε
άπό τρέα στάδια μαντείας. Στάδιο πρώτο : ό χαρακτηήρας του μέλ-
λοντος συζύγου πού φανεωνότανε - υποτίθεται - μέ τά δίαιμα...
Δέν είναι έτσι ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Άκριβώς καί μπράβο πού τό πρόσεξες.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ** Δεύτερη φάσις ή δεύτερο στάδιο : 'Η μολυβδομαντεία πού φανέ-
ρωνε → υποτίθεται πάλι → τό έπάγγελμα του μέλλοντος συζύγου.
Γιά νά ολοκληρωθή ή μαντεία, τί μένει νά μάθη ή ένδιαφερομένη;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Τό ένομα του υποψηφίου συζύγου.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ** Άκριβώς. Τό ένομά του. Βλέπεις τό κορίτσι της παηάς 'Αθήνας
πού ήτανε κλεισμένο στό σπίτι του, διψούσε νά του μιλήνε για
τόν γάμο του πού θα ήτανε ό μεγάλος σταθμός της ζωής του. Είχε
μάθει λοιπόν χαρακτηήρα, είχε μάθει έπάγγελμα, ήθελε νά μάθη
καί πώς θα τον λέγανε τον ένδρα πού θα έπαιρνε. Κατι λέγαμε
τήν περασμένη Κυριακή μά δέν τό ολοκληρώσαμε.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Νά τό ολοκληρώσωμε τώρα. Τό άμίλητο νερό ήτανε ή τελευταία φά-
σις της έστορίας του κλήδονα. Τό νερό εκείνο πού ήτανε στό κα-
νάτι μέ όλα τά μικρά μετάλλινα έντικείμενα, τα'σημάδια κάθε-
μιάς, τό πουνώνανε τά κορίτσια καί μέ τό νερό στό στόμα, περι-
μένανε στό παράθυρό τους ή στην πόρτα τους ν'άκούσουν τυχαία
κανένα άνδρικό ένομα. Καποιος τύχα νε νά φωνάξη κανέναν άλλον
Γιάννη, Πέτρο, Γιλια, Παύλο... καί μόλις άκουγε αυτό τό ένομα

πάει... τό Ξδενε σέ φιλό μαντηλι ὅτι ὁ ἄντρας πού θά τῆς τυχαίνε
θά εἶχε αὐτό τό ὄνομα πού εἶχε ἀκούσει...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί φαντάζομαι ὅτι αὐτή τῆς ἡ εὐπιστία θά τήν ὠδηγοῦσε καί
σέ ἀνασπαφές στήν μνήμη τῆς. "Αν λόγου·χάριν εἶχε ἀκούσει τό
ὄνομα Παναγιώτης, θά 'φαχνε στή μνήμη τῆς νά βρῆ πόσους Πανα-
γιώτηδες ἐγνώριζε.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φυσικά γινόντουσαν καί φάρσες ἀπό τοὺς γείτονες. Μόλις βλέπανε
κορίτσι στό παράθυρό του καί ξέρανε πῶς ἦτανε ἡ ἡμέρα τοῦ "Αη
Γιάννη τοῦ Πρόδρομου, φωνάζανε διάφορα ὀνόματα γιά νά μπερδέψου
νε τό κορίτσι. Πολλές φορές λέγανε διάφορα χωρατά ὥστε νά κά-
νουνε τήν ἐνδιαφερομένη νά γελάσῃ καί νά τῆς φύγῃ τό νερό ἀπό
τό στόμα τῆς...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί ἐνοησίες. Κι' ὅμως ἦτανε ἐυρύτατα διαδοσμένες καί ριζωμέ-
νες στήν πεποίθησι τοῦ λαοῦ...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτό ἦτανε ὁ κλήδονας τῆς παλαιῆς 'Αθήνας Γιάνιο καί γιά νά
τόν λησιμονήσωμε γιά λίγο, ἄς θυμηθοῦμε λίγο Παρίσι...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Παρίσι ; Τί σοῦ ἦρθε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νά μὴν θυμηθοῦμε καί κανένα παριζιάνιο τραγουδάκι ἀπ' αὐτῆ
πού διασπιδάξανε τήν παλιά μας τήν 'Αθήνα ; "Ἐχεις κανένα ὅπ'
ὄφει σου Ηιάνιο ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ "Ἐνα περίφημο. Τό γνωστό, πασίγνωστο ἀπάχιο βάλς : Λά Βάλς
Μπρύν'... Τό θυμῆσαι ; 'Ἡ κλειώ θά μᾶς τὸ πῆ ;

ΚΑΒΙΩ ΔΕΝΑΡΑΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Λά βάλς Μπρύν'...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάνιο μου ἀγαπητέ, πάλι πέρασε ἡ ὥρα μας καί διακρίτομε
τήν φλυαρία μας. 'Σρεβουάρ λοιπόν γιά τήν ἐρχόμενη Κυριακή.